

КОМПЕТЕНТІСНА СКЛАДОВА ОРГАНІЗАЦІЇ ДОКУМЕНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ

В статті визначено місце бухгалтерського обліку в соціально-економічному середовищі суспільства. Виділено основні компетенції, які необхідно мати бухгалтеру для організації документування в розрізі обліково-інформаційного та обліково-аналітичного процесів. Визначено фактори, які впливають на ефективність організації праці облікового персоналу. Запропоновано структуру посадової інструкції працівника бухгалтерської служби.

Ключові слова: компетентність, компетенція, документування, організація обліку, праця облікового персоналу.

Постановка проблеми. Для ефективної організації праці облікового персоналу необхідно визначити характерні особливості бухгалтерської професії, зміст та перелік компетенцій, якими повинен володіти фахівець в галузі бухгалтерського обліку. В сучасних умовах господарювання підтвердженням професійної компетентності бухгалтера є надання зацікавленим користувачам якісної, достовірної та своєчасної інформації, як про діяльність підприємства в ретроспективі, так і в рекомендаціях на покращення цієї діяльності в перспективі. Формування саме якісної інформації в обліковому процесі можливе лише при ефективній організації бухгалтерського обліку, головними складовими якої є: організація документування господарських операцій, бухгалтерська звітність та запровадження системи вимог та критеріїв щодо ведення бухгалтерського обліку паперовими та комп'ютерними формами обліку. Наявність проблем розвитку соціально-економічних відносин, необхідність удосконалення моделей облікового процесу відповідно до сучасних інформаційних потреб вимагають розробки нових підходів до організації праці облікового персоналу.

Аналіз останніх джерел досліджень і публікацій. Питання організації праці облікового персоналу висвітлені в науковій літературі досить детально. В умовах інформаціології суспільства самим головним елементом організації бухгалтерського обліку, який сприяє виконанню його соціальної функції, є організація документування господарських операцій. Ще видатний італієць Лука Пачолі, автор першої книги з бухгалтерського обліку, виданої у 1494 році, писав: «...ніхто не спроможний вести свої справи, якщо не захоче дотримуватися належного порядку в записях, та при цьому душа його буде в постійній тривозі» [1]. А в 1603 р. іспанський спеціаліст Б. Солозано зазначив, що: «Бухгалтерський облік стоїть вище всіх наук та мистецтв, так як всі мають потребу в ньому, а він не має потреби ні в кому; без бухгалтерського обліку світ був би некерованим і люди не змогли б розуміти один одного» [2, с. 81].

Питання компетентнісного підходу висвітлюються в працях В. Андрущенко, Ю. Афанасєє, В. Бондаренко, Г. Васяновича, С. Гаркуші, Д. Джоли, О. Дубасенюка, І. Зязюна, В. Кременя, М. Михальченка, П. Сауха та ін.

Мета статті полягає у подальшому дослідженні переліку компетенцій, якими повинен володіти працівник облікової служби для ефективної організації документування господарських операцій в умовах інформаціології суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зарубіжні дослідники М. Р. Метьюс та М. Х. Перера виділили ряд особливостей, що має бухгалтерська професія:

- 1) професія припускає дотримання певних правил і стандартів, які відносяться не тільки до професійних знань, вмінь і навиків, але й того, як практики забезпечують свою відповідність цим нормам;
- 2) компетентність повинна поєднуватися з професійною чесністю;
- 3) діяльність професіонала, що протікає у взаєминах з людьми, покладає на нього особливі обов'язки;
- 4) професія не ставить собі за мету отримання прибутку. У цьому контексті має значення

рівень обслуговування та якість виконуваної роботи;

5) чим більше праця є професійною, тим більша відповідальність покладається на працівника;

6) з соціальної точки зору професія являє собою організовану групу, яка сформована в постійній взаємодії з суспільством; виконує соціально значимі функції за допомогою системи формальних і неформальних відносин; створює свою субкультуру, як передумову успіху в кар'єрі [3].

При цьому, зарубіжні вчені, виділяючи характерні особливості бухгалтерської професії, акцентують увагу на понятті компетентність, яка, на думку багатьох експертів, є більш емним поняттям порівняно з компетенцією. Компетентність – це володіння компетенцією, що виявляється в ефективній діяльності і включає особисте ставлення до предмету і продукту діяльності, а компетентним можна стати опановуючи певні компетенції і реалізуючи їх у досвіді конкретної діяльності [4, с. 24]. При цьому ми погоджуємося з точкою зору А. Тупчії відносно того, що розв'язання проблеми професійної компетентності спеціаліста в галузі бухгалтерського обліку, зараз має важливе економічне, соціальне і наукове значення [5, с. 44].

Вважаємо, що саме бухгалтерський облік є невіддільною частиною інтерактивного інформаційного середовища не лише на рівні підприємства, але і держави та глобальної економіки, забезпечуючи інформаційну комунікацію між окремими зацікавленими користувачами облікової інформації, та в цілому соціального та економічного середовища за допомогою належної системи документування (рис. 1).

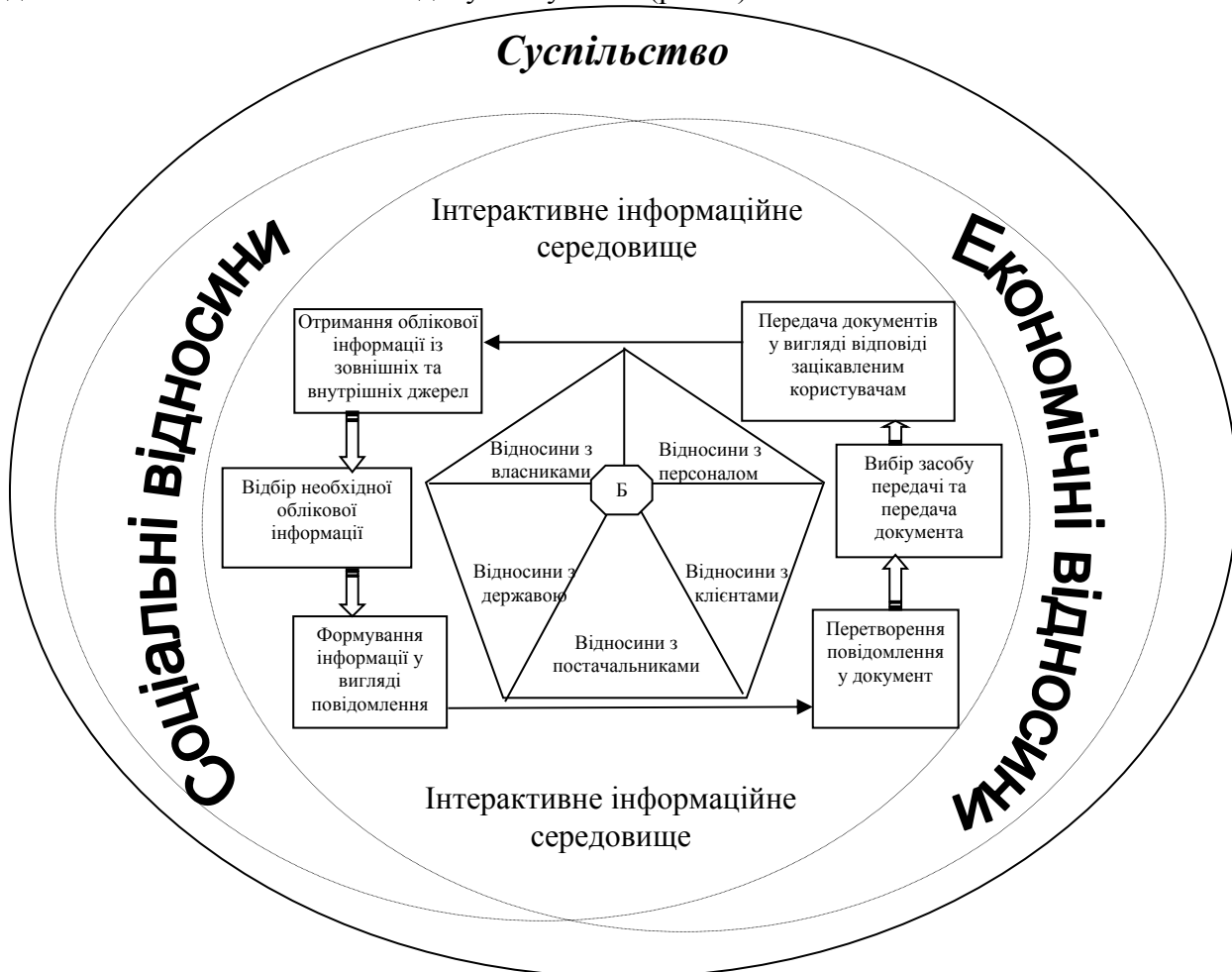

Рис. 1. Місце бухгалтерського обліку в соціально-економічному середовищі суспільства

При правильній організації саме системи документування бухгалтерський облік здатний відображати ті суспільні відносини, які виникають на перетині соціальних та економічних відносин.

В таких умовах професія бухгалтера набуває дихотомічного характеру, з одного боку бухгалтер повинен виступати надійною підтримкою і рушійною силою ефективного функціонування і розвитку підприємства, а з іншого – ефективного функціонування та розвиток підприємства сприятиме зміцненню локальної економіки, а зміцнення локальної економіки, в свою чергу, сприятиме вирішенню глобальних завдань розвитку суспільства. Ефект професійної поліфонії передбачає, що в разі об'єднання в одній професії декількох самостійних напрямів діяльності проявляється системний ефект, який впливає на предмет праці облікового персоналу.

Для ефективної організації документування господарських операцій, яка дозволить вдосконалити документообіг, обробку інформаційних даних у бухгалтерському обліку, ефективно використовувати робочий час облікових працівників, здійснювати точний, своєчасний і дієвий облік за найменших витрат сил і коштів на його ведення, забезпечить узгоджену ритмічну працю на всіх етапах облікового процесу, бухгалтер повинен володіти комплексом спеціальних компетенцій. При цьому одна група компетенцій необхідна при організації документування в обліково-інформаційному процесі, а інша в обліково-аналітичному, які, мають різну структурну побудову з боку кінцевого продукту.

Основні компетенції, які необхідно мати бухгалтеру для організації документування в розрізі обліково-інформаційного та обліково-аналітичного процесу наведено на рис. 2.

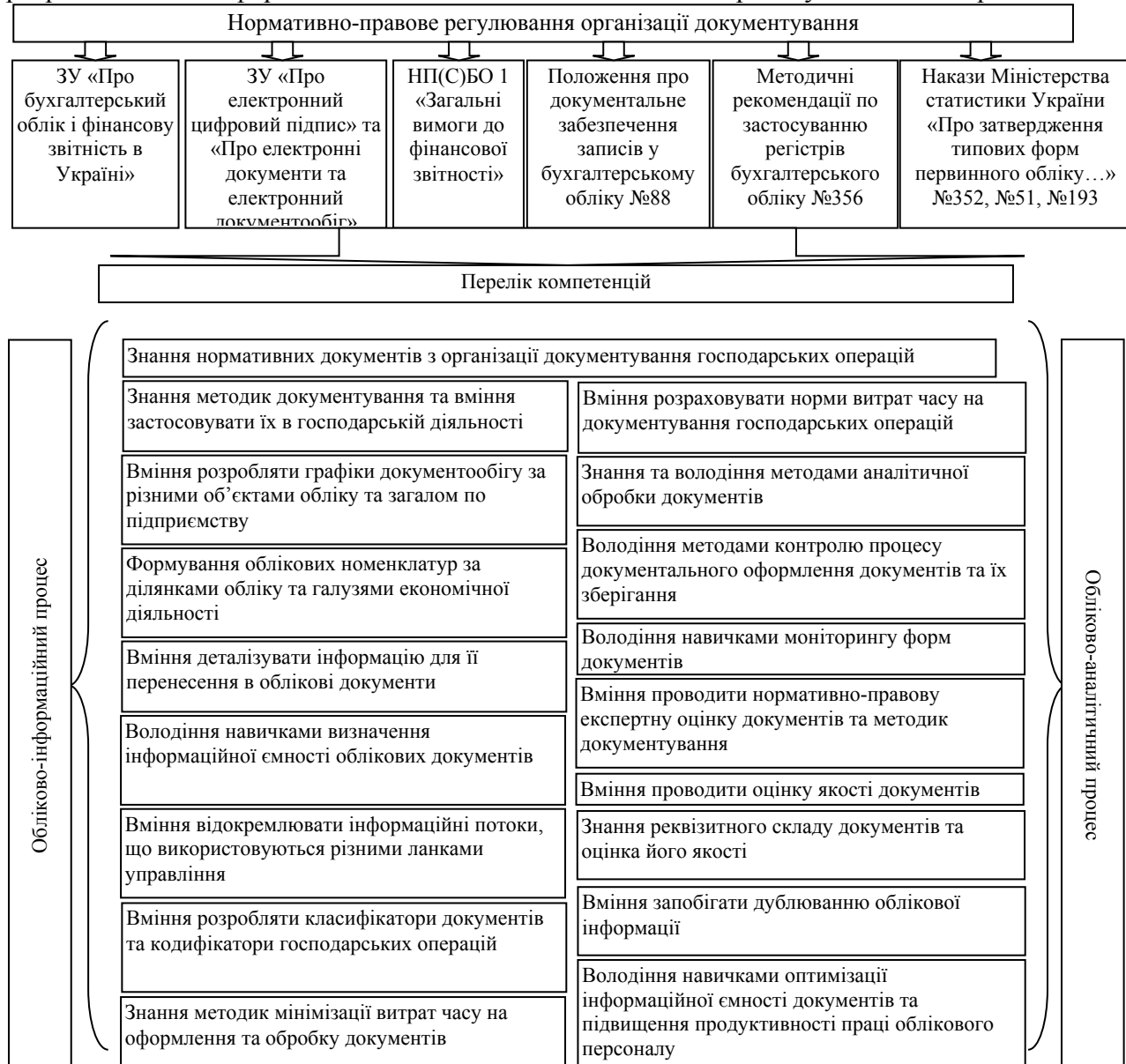

Рис. 2. Компетентісна структура організації документування господарських операцій

Для якісного виконання обов'язків з організації та використання системи документування на підприємстві повинні бути розроблені та затверджені положення про бухгалтерію з визначенням обов'язків, прав, відповідальності та взаємовідносин бухгалтерії з іншими підрозділами підприємства, а також посадові інструкції головного бухгалтера та інших працівників бухгалтерії в яких повинні бути визначені не тільки обов'язки, права та відповідальність, але і кваліфікаційні вимоги до спеціалістів бухгалтерського обліку та перелік необхідних компетенцій, якими повинен володіти бухгалтер тієї чи іншої ділянки обліку.

Висновки. Обліковий процес може бути дієвим лише у тому випадку, коли вся облікова і звітна праця та її організація буде строго продумана, обґрунтована і пов'язана у всіх своїх частинах і деталях, а обліковий апарат підприємства буде економічним, злагодженим і гнучким. Застосування ж комп'ютерної техніки вносить значні зміни до організації бухгалтерського обліку, причому з допоміжного засобу обчислювальна техніка перетворюється на визначний фактор організації обліку. Без оцінки кваліфікації, досвіду і здібностей трудових ресурсів неможливо визначити економічну ефективність виробництва, оскільки недостатній рівень кваліфікації робітників не дозволить максимально використовувати можливості сучасних технологій, а неефективний менеджмент і нерациональна організація праці призведе до збитковості будь-якого інвестиційного проекту. Тому для забезпечення найкращої організації трудового процесу, доцільно використати всі фактори, які впливають на продуктивність і якість праці облікового персоналу: кваліфікація та компетентність працівників, якість первинної документації, насиченість технічними засобами, раціональний документообіг і взаємозв'язок між відділами підприємства, організація праці та її оплати, інструктаж.

Список використаних джерел:

1. Пачоли Л. Трактат о счетах и записях / Л. Пачоли ; под ред. проф. М. И. Кутера. – М.: Финансы и статистика; Краснодар: Просвещение - Юг, 2009. – 308 с.
2. Соколов Я. В. Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней : учебн. пособие для вузов / Я. В. Соколов. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 1996. – 638 с.
3. Метьюс М. Р. Теория бухгалтерського учета / М. Р. Метьюс, М. Х. Перера ; пер. с англ. Э. И. Гогия, Я. В. Молотюк, И. А. Смирноваю – М. : Юнити, 1999 р. – 663 с.
4. Головань М.С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду // Вища освіта України. – 2008. – № 3. – с. 23-30
5. Тупчій А. Професійна компетентність сучасного фахівця з бухгалтерського обліку / А. Тупчій. // Імідж сучасного педагога. – № 1-2 – 2005. – С. 44.

Yanchev A. Competence constituent of the organization of economic organizations documentation business transactions. The place of accounting in social-economic environment of the society is determined. The main constituents, which an accountant should have for the organization of documentation within accounting-informational and accounting-analytical processes, are emphasized. The factors influencing the effectiveness of the labor organization of the accounting personnel are specified. The structure of an employee's job instructions of the accounting service is proposed.

Key words: *expertise, competence, documentation, organization of accounting, accounting personnel labor.*